

דרום-אפריקה: ילדי סוואטו

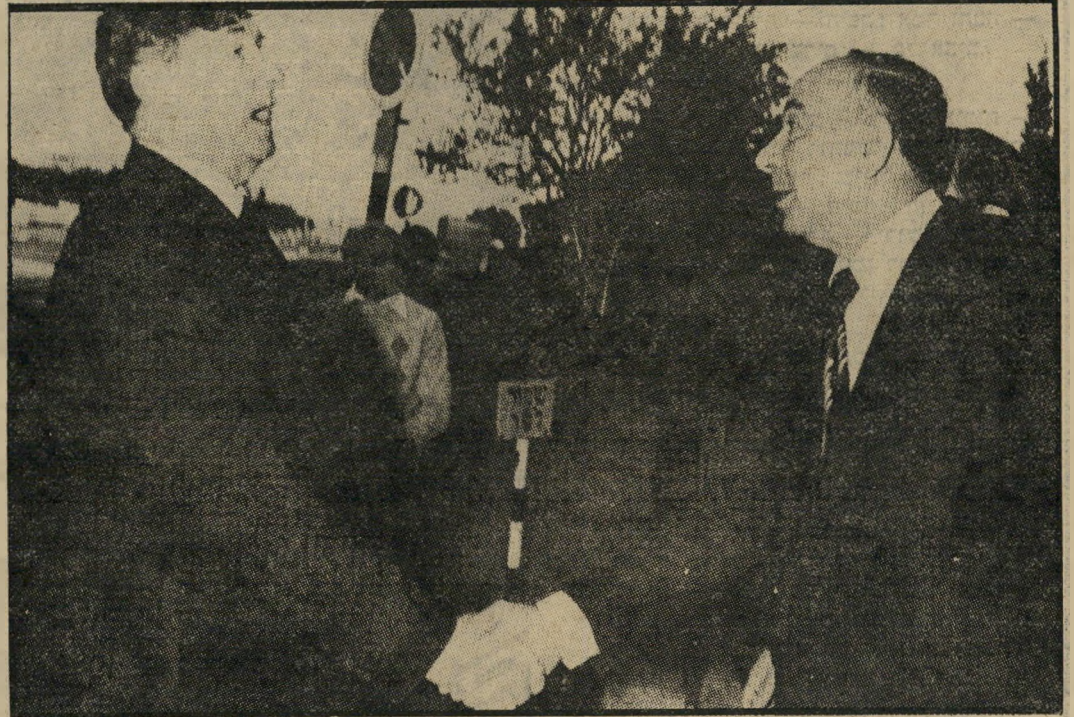
נפגמה מעט לאחרונה. הלמוט שמידט היה הראשון שעצר, בעזרת הליברלים, את כוחותיו השמרניים של פרנץ-יוזף שטראוס. לפני כחודש הביסה קואליציה של השמאל המתון והשמאל הרדיקלי במפלגת הלייבור הבריטי את מועמד הימין, דניס הילי, והעמידה תחתיו סוציאליסט מוצהר, מייקל פוט. בראש המפלגה. עתה נחלו הכוחות הדמוקרטיים והמתקדמים בעולם שני גזירות מרשימים, שאין בהם אולי כדי לעצור את המגמות השליטות בפוליטיקה הבינלאומית, אך הם יכולים לחזק את המוראל של הנאבקים לשינוי ולקידמה.

סנסציה בפורטוגל. בליסבון נאלצה הממשלה השמרנית להתפטר אחרי שמועמד השמאל, הנשיא אנטוניו ראמאלו איניש, נבחר לכהונה נוספת בת חמש שנים. בניגוד לכל התחזיות המגמתיות בעיתונות האמריקאית הביס איניש את יריבו הסופר-שמרני, אנטוניו סוארש קארניירו ברוב מכריע. איניש זכה ב-56.4 אחוזים מקולות הבוחרים. עבור קארניירו, שנתמך עלידי הממשלה, כוחות

כאילו לקראת ביקורו של שרי-אוצר של דרום-אפריקה, און הורוד, הוציאה ספריית מפרש לאור את ספרו המצויין של הקמרונאי פול ברנטל, 'ילדי סוואטו'. גם אותם ישראלים הסבורים, שסיבות ממלכתיות מצדיקות את ביקורה של החלטה הגזענית הזאת בארץ, ואת הפגישות הלבביות עם מנחם בגין ויגאל הורביץ, ימצאו עניין בשפע המידע בספרו של ברנטל, שהיה עורך השבועון 'דאן אפריק'.

במדור זה אין מקום לביקורת ספרים, אבל כדאי לעיין בכמה פיסות מידע שלוקטו מתוך הספר:

- בדרום-אפריקה חיים חמישה מיליון לבנים, 18 מיליון שחורים. כל השליטון הפוליטי בידי הלבנים.
- הלבנים מהווים 17.3 אחוז מאוכלוסיית דרום-אפריקה. הם נהנים מ-70 עד 76 אחוז מההכנסה הלאומית.
- הממשלה מוציאה על חינוך ילד לבן פי 16 (!) מאשר על חינוך ילד שחור.
- רק שני אחוזים מהמורים השחורים הם אקדמיים.

שרי-אוצר הורביץ והורוד לוחצים יד
ניצול ממוסד ומתוחכם

הימין והמרכז השמרניים, ונעזר גם בקרנות חשאיות של "ידידים" מארצות-הברית, הצביעו רק 40 אחוז. הצבעה עממית ישירה כזו עבור מועמד שמאלי מובהק, מהווה גם תמיכה במגמה שעמדה ביסוד מהפכת 1974 — קידומה של פורטוגל לשיטה חברתית-כלכלית סוציאליסטית, באמצע צעים דמוקרטיים.

סא הקדוש. משקפים רבים סברו שמוותו של ראש הממשלה השמרנית, סא קארניירו, בתאונת מטוס יומיים לפני הבחירות, יסייע לימין. הלווייתו של קארניירו הפכה להפגנת-ענק של הימין. הופגנו בה המידות הטובות הבורגניות על-ידי אלפי צעירים מסופרים היטב, הדורים ומעובדים, בהתאם למסורת הטובה והישנה של פורטוגל הטרום-מהפכנית.

קארניירו המנוח, שנהרג בגיל 46, היה איש מוכשר,

- מיליון ו-300 אלף מכלל המועסקים באזורים הבנים הם תושבי הבנטוסטאנים. הם מצטופפים ב"מגורי רווקים", בתנאים מחרידים, ורואים את נשותיהם פעם בשנה. אם יאבדו את מקום עבודתם יגורשו חזרה לאזורים השבטיים. באזורים אלה חיים יותר משני מיליון מובטלים, רבים מהם בתנאי רעב ותת-תזונה.
- רוב עושרה של דרום-אפריקה, אותו ייצג בישראל שרי-אוצר האורח, נובע ממכירות.
- במיכרות בדרום-אפריקה מועסקים 640 אלף שחור רים. 90 אלף לבנים, ו-10 אלפי הודים ובניית-עורבות.
- השכר הממוצע של כורה לבן הוא 534 ראנד לחודש. הכורה השחור מרוויח 49 ראנד לחודש.
- הכורים השחורים חיים בקטרקטיבים בנוסח צבאי ועובדים ששה ימים בשבוע.
- הכורים הלבנים חיים בווליות ועובדים רק חמישה ימים בשבוע.
- בסוואטו עצמה, 15 ק"מ מיהונסבורג, חיים כ-20% אחוז ים חשמל. 100 אלף "שחורים חוקיים" ממתינים לדור, עוד 400 אלף שחורים ללא רשיון (לגור ולעבוד בארצם שלהם!). מצטופפים בבתי קרובים ומכרים.
- אין תמה שדווקא איזור עירוני זה מהווה מוקד עיקרי לתסיסה נגד מישטר האפרטהייד.
- הנסיונות המתוחכמים של ממשלת דרום-אפריקה לבטל כמה מהגילויים החיצוניים של הגזענות, את, האפרטהייד הוול" כפי שהוא מכונה בפרטוריה, מטרתם להגן על המיבנה המאפשר את המשך המישטר הקיים. את היחסים המיוחדים בין ישראל לבין מדינה זו, את הקשרים הכלכליים, הפוליטיים, החברתיים והגזעניים יש לבחון גם לאור התהליכים ההיסטוריים, שלא יאפשרו לישות מפלצתית זו להתקיים לנצח.

נמרץ ומושחת. מותו עורר תגובות רגשניות, שלא תורגמו לניצחון אלקטוראלי.

לקואליציה הימנית המתפזרת, בראשות שרי-החוף דיגו פריטאס דו-אמראל, יש עדיין רוב של תשעה מושבים בפרלמנט הפורטוגלי. יש להניח שמשבר המגז-היגות בימין, התבוסה בבחירות ועליית המוראל בשמאל יביאו, בסופו של תהליך, לבחירות חדשות בפורטוגל. ניצחון השמאל גם בבחירות לפרלמנט יביא, ללא ספק, שינויים מיבניים של ממש בכלכלה של פורטוגל. אפילו אם יסתייע הימין בארצות-הברית של רגן, הוא יתקשה מאוד לבצע מהפכה ימנית בנוסח צ'ילה. בניגוד למצב ששרר בצ'ילה מהווה הצבא מיבצר של השמאל. נכון שמחויבות הימין הפורטוגלי לדימוקרטיה היא רופפת, וקיימת רק כשהאינטרסים הכלכליים הבסיסיים שלו אינם נפגמים. אבל בהעדר סיוע מהצבא יוכל הימין לבצע פרובוקציות ולעורר מהומות, בעיקר בעזרת המישטרה הימנית, אך ספק אם יצליח למגר את הדמוקרטיה במדינה שחיה תחת דיקטטורה פאשיסטית 64 שנים.

תבוסה לגנרלים. הניצחון המרשים של השמאל בפורטוגל הושג, בכל זאת, בתנאים דימוקרטיים. באורוגוואי, וואי, לעומת זאת, הנחיל העם כולו תבוסה קשה לגנרלים הניאופאשיסטיים.

העם באורוגוואי היה אמן על דימוקרטיה פרלמנטרית, עד להפיכה הצבאית ב-1973. מאז שורר בארץ זו מישטר של דיקטטורה נוקשה, מלווה במעשי חטיפות ורצח של אנשי שמאל ודימוקרטים, ומסתייע בבתי-סוהר פוליטיים שמישטר העינויים בהם החריד את העולם.

הגנרלים, שהצליחו להשתיק כל אופוזיציה שמאלית, חשו עצמם בטוחים דיים כדי לבקש אישור במישאל-לעם לחוקה חדשה, שתעניק לגיטימציה לשליטון הצבאי.

הימין הקיצוני בחונטה השלטת התנגד נמרצות למישאל. אנשיו חששו, ובצדק, שהעם הקטן והמפותח באורוגוואי יביס את הממשלה. אך הרוב בכת הצבאית התעקש על מישאל-לעם. התוצאה היתה מרשימה. 1.6 מיליון אורוגוואיים (90 אחוז מבעלי זכות הבחירה!) השתתפו במישאל. 57.8 הצביעו נגד הגנרלים, 42.2 בעד.

הנשיא אפריסיו מנדס הוכה בתדהמה מוחלטת. תגובתו היתה אווילית. הוא הודיע באמצעי-התיקשורת, שתוצאות המישאל מהוות תבוסה לעם באורוגוואי. לעומתו היה ראש החונטה, גנרל לואיס קיירולו, יותר מציאותי. קיירולו, שהוא השליט האמיתי באורוגוואי, הורה לשר הצי שלו להודיע שתוצאות מישאל-לעם יביאו לשינויים מרחיקי לכת בחיים הפוליטיים הפנימיים. השר לא הודיע, כמובן, מה היתה מהות השינוי. קיירולו עצמו רמז, שאין לצפות לשובה המהיר של הדמוקרטיה לאורוגוואי. כתבים צרפתיים הסיקו שהגנרלים מקווים, כנראה לא בלי סיבה, שעלייתו של רגן לשליטון תביא להחלשת הרעשים שהשמיע הנשיא ג'ימי קארטר בענייני דימוקרטיה וזכויות האדם.

חרופת הכלא של

המוזחים מווש'נגטון

יו"ר מפלגת-העבודה, שימרון פרס, ראה תמיד את עצמו כמעין ג'ון קנדי במהדורה ישראלית. גם העידן הסוציאלי-דמוקרטי הפוקד אותו לאחרונה לא השכיח ממנו את זיקתו הישנה לעילות האמריקאית.

מקורות מהימנים ביותר ברח' הירקון 110 הדליפו לעולם קטן, שלאחרונה הומין ח"כ פרס צוות מומחים מארצות-הברית, כדי שיבחון את הכנותיו לנטילת רסן השליטון אחרי בחירות 1981.

המסקנה הראשונה של הצוות הדהימה את פרס ואנשיו. האמריקאים אמרו לפרס שעליו להיפטר מעוזריו (Get rid of your aides), כולל בועז אפלבוים וישראל פלג. קשה לדעת אם פרס אומנם ימלא אחר העצה הזאת. עוזריו, מכל מקום, סבורים עכשיו שאין לציית לאמריקאים בכל דבר, ויש לצפות מהם לרעשים פרו-אירופיים.

עוזר אפלבוים
אורינטציה אירופית

ימין בעולם:

תבוסות קטנות

תחושת הניצחון שאפפה את הימין ברחבי העולם, כולל ישראל, מאז ניצחונו של רונאלד רגן בארצות-הברית,